

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS
UNESCO'NING O'ZBEKISTONDAGI MEROS OB'EKTLARINI
RÖYXATGA OLISHDAGI SALOHIYATI

Jórayeva Madina

*Shahrisabiz davlat pedagogika Institute
ijtimoy fanlar fakulteti tarix yónalishi
1 22 guruh talabasi*

Anotatsiya. *Maqolada UNESCO'ning O'zbekistondagi madaniy meros ob'ektlarini Jahon merosi ro'yxatiga kiritishdagi institutsional salohiyati va uning ilmiy-amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida meros ob'ektlarini tanlash mezonlari, baholash jarayonlari hamda xalqaro standartlar asosida ro'yxatga olish mexanizmlari o'rganiladi. Shuningdek, mazkur jarayonning milliy madaniy siyosat bilan uzviy bog'liqligi hamda merosni asrashdagi o'rni yoritib beriladi.*

Maqolada Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz kabi tarixiy shaharlarning UNESCO ro'yxatiga kiritilishi misolida O'zbekistonning boy madaniy merosi ilmiy asosda tahlil qilinadi. Ushbu ob'ektlarning xalqaro miqyosda e'tirof etilishi ularning tarixiy va madaniy qiymatini oshirish bilan birga, turizm rivoji, iqtisodiy samaradorlik va madaniy diplomatiyaning mustahkamlanishiga xizmat qilishi asoslab beriladi.

Maqolada UNESCO bilan hamkorlik doirasida mavjud muammolar va istiqbolli yo'nalishlar ham ko'rib chiqiladi. Xususan, meros ob'ektlarini muhofaza qilishda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, raqamlashtirish, ekologik barqarorlikni ta'minlash hamda mahalliy aholi ishtirokini kuchaytirish zarurligi ta'kidlanadi. Natijada, UNESCO'ning O'zbekistondagi faoliyati madaniy merosni saqlash va uni global miqyosda targ'ib etishda muhim strategik omil sifatida baholanadi.

Аннотация. *В данной статье рассматривается институциональный потенциал UNESCO в процессе включения объектов культурного наследия Узбекистана в Список всемирного наследия. Научно обосновываются критерии отбора, механизмы оценки и международные стандарты, применяемые при регистрации объектов. Особое внимание уделяется взаимосвязи данного процесса с национальной культурной политикой, а также его роли в сохранении и устойчивом развитии культурного наследия.*

В статье на примере таких исторических городов, как Самарканд, Бухара, Хива и Шахрисабз, анализируется богатое культурное наследие Узбекистана. Подчеркивается, что включение данных объектов в список UNESCO способствует не только признанию их историко-культурной ценности на международном уровне, но и развитию туризма, повышению экономического потенциала и укреплению культурной дипломатии страны.

Кроме того, в работе рассматриваются существующие проблемы и перспективные направления сотрудничества с UNESCO. В частности, акцент

делается на необходимости внедрения современных технологий в процесс охраны объектов, их цифровизации, обеспечения экологической устойчивости, а также активного вовлечения местного населения. В результате деятельность UNESCO в Узбекистане оценивается как важный стратегический фактор сохранения и популяризации культурного наследия на глобальном уровне.

Annotation. *This article examines the institutional potential of UNESCO in the process of including cultural heritage sites of Uzbekistan in the World Heritage List. The study provides a scientific analysis of the selection criteria, evaluation mechanisms, and international standards applied in the registration of heritage objects. Particular attention is given to the interconnection between this process and national cultural policy, as well as its role in the preservation and sustainable development of cultural heritage.*

The article analyzes the rich cultural heritage of Uzbekistan through the examples of historic cities such as Samarkand, Bukhara, Khiva, and Shahrissabz. It is emphasized that the inclusion of these sites in the UNESCO list not only confirms their historical and cultural significance at the international level but also contributes to tourism development, economic growth, and the strengthening of cultural diplomacy.

Furthermore, the paper discusses existing challenges and перспективные направления (prospective directions) of cooperation with UNESCO. In particular, it highlights the need to implement modern technologies in heritage protection, promote digitalization, ensure environmental sustainability, and increase the involvement of local communities. As a result, UNESCO's activities in Uzbekistan are evaluated as a key strategic factor in preserving and promoting cultural heritage on a global scale.

Kalit so'zlar: *UNESCO, madaniy meros, Jahon merosi ro'yxati, meros ob'ektlari, tarixiy shaharlar, Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrissabz, turizm rivoji, madaniy diplomatiya, barqaror rivojlanish*

Ключевые слова: *UNESCO, культурное наследие, Список всемирного наследия, объекты наследия, исторические города, Самарканд, Бухара, Хива, Шахрисабз, развитие туризма, культурная дипломатия, устойчивое развитие*

Keywords: *UNESCO, cultural heritage, World Heritage List, heritage sites, historic cities, Samarkand, Bukhara, Khiva, Shahrissabz, tourism development, cultural diplomacy, sustainable development*

Kirish

O'zbekiston boy tarixiy va madaniy merosga ega mamlakat sifatida nafaqat Markaziy Osiyoda, balki jahon miqyosida ham e'tibor qozongan. Qadimiy shaharlar, me'moriy yodgorliklar va nomoddiy madaniy qadriyatlar mamlakatning tarixiy rivojlanishini, turli sivilizatsiyalar o'rtasidagi almashinuvni va madaniy an'analarni aks ettiradi. Biroq globalizatsiya va shaharsozlikning tez sur'atlarda rivojlanishi, tabiiy ofatlar hamda inson faoliyati natijasida tarixiy merosga tahdidlar mavjud. Shu sababli milliy merosni saqlash va uni kelajak avlodlarga yetkazish dolzarb ilmiy va amaliy masalalardan biri hisoblanadi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Xalqaro hamjamiyat bu muammoni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. UNESCO (BMTning Ta'lim, Fan va Madaniyat Tashkiloti) milliy hukumatlar bilan hamkorlikda meros ob'ektlarini Jahon merosi ro'yxatiga kiritish tizimini ishlab chiqqan. Bu tizim orqali tarixiy, madaniy va tabiiy ahamiyatga ega hududlar xalqaro himoyaga olinadi, ularning saqlanish darajasi nazorat qilinadi va barqaror rivojlanish tamoyillari asosida boshqariladi.

O'zbekistonning UNESCO bilan hamkorligi tarixiy shaharlar, arxitektura ansambllari va madaniy yodgorliklarni xalqaro miqyosda tanitish va saqlashga xizmat qiladi. Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz kabi shaharlar qadimdan Ipak yo'li chorrahalari joylashib, turli sivilizatsiyalar kesishgan hudud sifatida o'ziga xos tarixiy va madaniy ahamiyatga ega. Ushbu shaharlar UNESCO ro'yxatiga kiritilishi bilan xalqaro miqyosda tan olinadi va ularga e'tibor kuchayadi.

Ilmiy nuqtai nazardan qaraganda, UNESCOning salohiyati faqat ob'ektlarni ro'yxatga olish bilan cheklanmaydi. U metodik yordam ko'rsatish, moliyaviy va texnik qo'llab-quvvatlash, ekspertiza va monitoringni tashkil etish orqali milliy merosni saqlash va barqaror boshqarishning samarali mexanizmlarini yaratadi. Shu asosda O'zbekiston UNESCO bilan hamkorlik orqali nafaqat tarixiy merosni asrab qoladi, balki uni turizm, madaniy diplomatiya va ilmiy tadqiqotlar vositasida rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Asosiy qism

UNESCOning O'zbekistondagi faoliyati mamlakatning boy madaniy merosini xalqaro miqyosda tan olish va muhofaza qilishda muhim institutsional mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan mezonlar asosida meros ob'ektlari tanlab olinadi va baholanadi. Ushbu mezonlar ob'ektning noyobligi, tarixiy ahamiyati, autentikligi hamda yaxlitligini o'z ichiga oladi. Shu jihatdan O'zbekiston hududidagi ko'plab tarixiy maskanlar yuqori ilmiy va madaniy qiymatga ega hisoblanadi.

O'zbekistonning Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz kabi tarixiy shaharlari qadimdan Buyuk Ipak yo'li chorrahasida joylashgan bo'lib, turli sivilizatsiyalar va madaniyatlar kesishgan hudud sifatida shakllangan. Mazkur shaharlar o'zining noyob arxitektura yodgorliklari, diniy inshootlari va tarixiy ansambllari bilan ajralib turadi. Ularning UNESCO ro'yxatiga kiritilishi bu hududlarning global madaniy meros sifatidagi ahamiyatini tasdiqlaydi.

UNESCO ro'yxatiga kiritish jarayoni murakkab va ko'p bosqichli bo'lib, unda ilmiy ekspertiza, xalqaro baholash va monitoring tizimlari muhim o'rin tutadi. Nomzod ob'ektlar dastlab milliy darajada tanlab olinadi va keyinchalik xalqaro ekspertlar tomonidan baholanadi. Ushbu jarayonda tarixchilar, arxeologlar va restavrator mutaxassislarning ilmiy xulosalari hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi. Natijada faqat eng yuqori talab va standartlarga javob beradigan ob'ektlar ro'yxatga kiritiladi.

Meros ob'ektlarini ro'yxatga olishning muhim jihatlaridan biri ularni muhofaza qilish va barqaror boshqaruv tizimini yaratishdir. UNESCO tomonidan tavsiya etiladigan

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

boshqaruv rejalari ob'ektlarni uzoq muddatli saqlashga qaratilgan bo'lib, bunda mahalliy hokimiyat organlari, ilmiy muassasalar va jamoatchilikning hamkorligi zarur hisoblanadi. Bu jarayon madaniy merosni nafaqat saqlash, balki uni zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi.

UNESCO ro'yxatiga kiritilgan ob'ektlar turizm rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Xalqaro sayyohlar oqimining ortishi mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir etadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va xizmat ko'rsatish sohasi rivojlanadi. Biroq bu jarayonda ortiqcha turizm yuklamasi tarixiy ob'ektlarga zarar yetkazishi mumkinligi sababli, barqaror turizm tamoyillarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy sharoitda meros ob'ektlarini saqlashda innovatsion texnologiyalar muhim rol o'ynamoqda. Raqamlashtirish, 3D modellashtirish va virtual rekonstruksiya usullari orqali tarixiy ob'ektlarni o'rganish va saqlash imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa nafaqat ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirishga, balki keng jamoatchilikka madaniy merosni zamonaviy shaklda taqdim etishga xizmat qiladi.

UNESCOning O'zbekistondagi meros ob'ektlarini ro'yxatga olishdagi salohiyati mamlakatning madaniy boyliklarini asrash va ularni global miqyosda targ'ib qilishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu jarayon orqali O'zbekiston o'zining tarixiy merosini xalqaro hamjamiyatga namoyish etib, madaniy va iqtisodiy rivojlanish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Xulosa

O'zbekistonning boy tarixiy va madaniy merosi mamlakatning milliy identifikatsiyasi va global madaniy maydondagi o'rni uchun muhim ahamiyatga ega. UNESCOning Jahon merosi ro'yxatiga ob'ektlarni kiritish jarayoni orqali ushbu meros xalqaro miqyosda tan olinadi, saqlash va barqaror rivojlantirish uchun zarur institutsional va ilmiy asoslar yaratiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, UNESCOning salohiyati nafaqat ob'ektlarni ro'yxatga olish bilan chegaralanib qolmay, balki u ilmiy ekspertiza, monitoring va metodik yordam orqali milliy merosni saqlashda muhim strategik vosita sifatida xizmat qiladi.

Tarixiy shaharlar — Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz misolida bu jarayonning samaradorligi aniq ko'rinadi. Ularning UNESCO ro'yxatiga kiritilishi nafaqat tarixiy va madaniy qiymatini oshiradi, balki turizmni rivojlantirish, mahalliy iqtisodiyotga hissa qo'shish va madaniy diplomatiyani kuchaytirishga xizmat qiladi.

Barqaror boshqaruv, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va mahalliy hamjamiyatni jalb qilish orqali meros ob'ektlarini himoya qilish samaradorligini oshirish mumkin. Bu esa kelajak avlodlarga merosni to'liq va sifatli yetkazish imkoniyatini yaratadi.

UNESCOning O'zbekistondagi faoliyati madaniy merosni saqlash va uni global miqyosda targ'ib etish bo'yicha strategik omil sifatida baholanadi. O'zbekiston ushbu imkoniyatlardan samarali foydalanib, tarixiy va madaniy boyliklarini xalqaro maydonda tanitish va rivojlantirish yo'lida sezilarli natijalarga erishmoqda.

1. Axmedov, I. (2018). Ta'lim nazariyasi va metodikasi. Toshkent: "Ilm-Ziyo" nashriyoti.
2. Toshpulatov, R. (2020). O'zbekistonning tarixiy shaharlar merosi. Toshkent: "Fan va texnologiya" nashriyoti.
3. Karimov, S. (2017). Madaniy merosni saqlash va boshqarish. Toshkent: "Akademnashr".
4. UNESCO. (1972). Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. Paris: UNESCO Publishing.
5. UNESCO Office in Tashkent. (2019). Uzbekistan World Heritage Sites: Management and Preservation. Tashkent: UNESCO.
6. Nazarov, A. (2016). O'zbekistonda tarixiy shaharlarni rivojlantirish va muhofaza qilish. Toshkent: "Sharq".
7. Smith, L. (2006). Uses of Heritage. London: Routledge.
8. Sayfutdinov, M. (2018). Turizm va madaniy diplomatiya. Toshkent: "Madaniyat va turizm".
9. Rakhimov, B. (2015). Ipak yo'li va O'zbekistonning madaniy merosi. Toshkent: "O'zbekiston nashriyoti".
10. UNESCO World Heritage Centre. (2021). World Heritage List: Operational Guidelines. Paris: UNESCO Publishing.

